

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Ekonomická fakulta

Katedra řízení

Studijní program: B6208 Ekonomika a management

Studijní obor: Řízení a ekonomika podniku

Bakalářská práce

Projektování zemědělské výroby

Vedoucí bakalářské práce:

Ing. Jan Leština, CSc.

Autor:

Marie Kůsová

2011

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
Ekonomická fakulta
Akademický rok: 2009/2010

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Marie KŮSOVÁ
Osobní číslo: E08519
Studijní program: B6208 Ekonomika a management
Studijní obor: Řízení a ekonomika podniku
Název tématu: Projektování zemědělské výroby
Zadávající katedra: Katedra řízení

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cíl práce:

Cílem práce je zpracování projektu zemědělské výroby ve vybraném podniku. Práce bude dále zaměřena na dopad proměnlivosti cen zemědělských výrobců a využívání finančních podpor na volbu struktury výroby, včetně dopadu na strategii podniku.

Metodický postup:

1. Prostudování odborné literatury.
2. Zpracování metodiky postupových prací v souladu s požadavky cíle diplomové práce.
3. Zpracování projektu výroby.
4. Vyhodnocení vztahu projekt výroby a strategie podniku.

Rámcová osnova:

1. Úvod; 2. Literární přehled; 3. Metodika; 4. Vlastní zpracování; 5. Závěry; 6. Seznam použité literatury; 7. Přílohy.

Rozsah grafických prací: **dle potřeby**
Rozsah pracovní zprávy: **30 - 50**
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná**

Seznam odborné literatury:

- JOHNSON, G., SCHOLLES, K.: *Cesty k úspěšnému podniku*. Computer Press Praha, 2000, 803 str., ISBN 80-7226-220-3.
PETŘÍK, T.: *Ekonomické a finanční řízení firmy*. Grada Publishing a.s. Praha, 2010, 768 str. ISBN 978-80-247-3024-0.
PORTER, M., E.: *Konkurenční strategie*. Victoria Publishing s.r.o., Praha 1994, 403 str. ISBN 80-85605-11-2.
SMEJKAL, V., RAIS, K.: *Řízení rizik*. Grada Publishing a.s. Praha, 2003, str.270, ISBN 80-247-0198-7.
SOUČEK, Z. - MAREK, J.: *Strategie úspěšného podniku*. Ostrava, Montanex a.s. 1998, 180 str., ISBN 80-85780-93-3.
SYNEK, M. a kol: *Podniková ekonomika*. C. H. Beck, Praha, 2006, 460 str., ISBN 80-7179-892-4.
SYNEK, M. a kol: *Manažerská ekonomika*. Grada Publishing a.s. Praha, 2007, 464 str., ISBN: 978-80-247-1992-4.
VEBER, J., SRPOVÁ, J.: *Podnikání malé a střední firmy*. Grada Publishing a.s. Praha, 2008, 2010, 320 s., ISBN 978-80-247-2409-6.
VLČEK, R.: *Hodnota pro zákazníka*. Praha, Management Press 2000, 443 str., ISBN 80-7261-068-6.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Jan Leština, CSc.**
Katedra řízení

Datum zadání bakalářské práce: **25. ledna 2010**
Termín odevzdání bakalářské práce: **16. dubna 2011**

prof. Ing. Magdalena Hrabánková, CSc., prof.h.c.
děkanka

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
EKONOMICKÁ FAKULTA
Studentská 13 (25)
370 05 České Budějovice

doc. Ing. Ladislav Rolínek, Ph.D.
vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 1. března 2010

Prohlášení:

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci na téma Projektování zemědělské výroby služeb jsem vypracovala samostatně na základě vlastních zjištění pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě – v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Ekonomickou fakultou - elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Kratušíně 16. 4. 2011

.....
Marie Kůsová

Poděkování:

Ráda bych poděkovala podniku „X“ za poskytnutí nezbytných podkladů pro zpracování mé bakalářské práce. Za odbornou pomoc při zpracování této bakalářské práce bych také chtěla poděkovat vedoucímu mé bakalářské práce Ing. Janu Leštinovi, CSc za cenné připomínky a užitečné rady při vedení mé bakalářské práce.

Obsah

1. Úvod.....	3
2. Literární přehled	4
2.1 Plánování výrobního programu	4
2.2 Výsledek hospodaření.....	6
2.2.1 Kalkulace nákladů.....	7
2.2.2 Cena	9
2.3 Dotace	10
2.3.1 Ministerstvo zemědělství	11
2.3.2 Státní zemědělský intervenční fond	13
2.3.3 Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond.....	15
3. Metodický postup	17
3.1 Cíl práce.....	17
3.2 Zdroje informací	17
3.3 Období šetření.....	17
3.4 Získané informace.....	17
3.5 Technika zpracování informací	18
3.6 Postup při zpracování informací	18
3.7 Seznam zkratk	18
4. Vlastní práce	19
4.1 Charakteristika podniku.....	19
4.2 Analýza rostlinné výroby.....	20
4.2.1 Pšenice ozimá	22
4.2.2 Ječmen ozimý	24
4.2.3 Řepka olejka	26
4.2.4 Kukuřice na siláž	29
4.3 Analýza živočišné výroby.....	32
4.3.1 Krávy chované na mléko	34
4.3.2 Jalovice	36
4.3.3 Krávy bez tržní produkce mléka	38
5. Závěr	41

6. Summary	43
7. Seznam použité literatury	45
8. Seznam tabulek a grafů	47

1. Úvod

Zemědělská výroba je i s navazující výrobou potravinářskou jedním z tradičních odvětví národního hospodářství. Ovšem během posledních dvaceti let prodělalo České zemědělství spoustu nezanedbatelných změn. Na změnách se podílel především pád komunismu v roce 1989 a také vstup ČR do Evropské unie v roce 2004.

Až do roku 1989 bylo zemědělství silně preferovanou oblastí. Na konci roku 1989 neexistoval v dřívějším Československu soukromý sektor. Dvě třetiny zemědělské půdy obhospodařovala jednotná zemědělská družstva a jedna třetina státní půdy patřila státním statkům. Po pádu komunistického režimu se začala jednotná zemědělská družstva rozpadat anebo zásadně přizpůsobovat principům tržní ekonomiky. Nové ekonomické podmínky znamenaly i nové odbytové možnosti z hlediska jejich rozměru a struktury. Rovněž proběhla restituce majetku, ovšem jen část bývalých zemědělců či jejich potomků se k zemědělství vrátila.

Další výraznou změnou je tedy vstup České republiky do EU. Od té doby se stala ČR součástí celoevropského agrárního trhu. Dnes již neslouží zemědělství pouze k výrobě potravin, ale přebírá na sebe i důležité společenské a ekologické funkce. Zemědělská činnost je nedílnou složkou venkovského prostoru, který si zaslouží péči a podporu. Zemědělci jsou k těmto prospěšným činnostem vedeni i celou škálou dotačních nástrojů, ať již národních či evropských.

V této práci se zaměřím na volbu struktury výroby, včetně dopadu na strategii podniku v souvislosti využívání finančních podpor.

2. Literární přehled

Zemědělství je termín popisující produkci potravin a krmiv nebo i jiných produktů prostřednictvím cíleného pěstování rostlin a chovu domestikovaných zvířat (hospodářských zvířat). Charakteristickým rysem zemědělské výroby je vázanost na půdu. Dělí se na rostlinnou a živočišnou výrobu.

Při projektování zemědělské výroby se tedy podniky zaměřují na projektování rostlinné výroby a projektování živočišné výroby.

Projektování je rozhodující spojovací článek mezi zkušenostmi minulosti, situací ve vědě, společenskými předpoklady současnosti, výrobními možnostmi a potřebami budoucnosti. Projekt je podrobný komplexní technicko-organizační plán postupu výstavby, výroby aj. činností (MILČOCH, 1997).

2.1 Plánování výrobního programu

Výrobním programem rozumíme druhovou (sortimentní) skladbu a objem výroby, které se mají v určitém období vyrábět. Výrobní program se neustále mění v souvislosti se zařazováním nových a vyřazováním zastaralých výrobků (SYNEK, 2003).

SZV je zpravidla procentuální podíl jednotlivých odvětví zemědělské výroby na hrubé zemědělské produkci, popř. na tržní zemědělské produkci celkem. Hrubá zemědělská produkce se nejčastěji vypočítává jako součet násobků ročního objemu produktů vyrobených v jednotlivých zemědělských výrobních odvětvích (vyjádřeno v příslušných naturálních jednotkách) a stálých cen těchto produktů. Rozsah roční hrubé produkce každého odvětví vypočtený ve stálých cenách ve vztahu k rozsahu celé hrubé zemědělské produkce udává podíl produkce tohoto odvětví na hrubé zemědělské produkci celkem. Tržní zemědělská produkce celkem se obdobně vypočítává jako součet násobků ročního objemu zpeněžených (na trh dodaných) produktů z jednotlivých odvětví zemědělské výroby a jejich stálých cen. Podíl tržních produkcí jednotlivých odvětví na tržní zemědělské produkci celkem se vypočítává obdobně jako u hrubé zemědělské produkce. Podíl produkcí jednotlivých odvětví na hrubé, popř. na tržní

zemědělské produkci vypočítaný na úrovni jednotlivých zemědělských podniků do značné míry udává výrobní zaměření, resp. specializaci výroby v těchto podnicích.

SRV je zpravidla procentuálním podílem ročních produkcí jednotlivých odvětví rostlinné výroby na hrubé produkci rostlinné výroby celkem, jejíž způsob výpočtu je obdobný jako u hrubé zemědělské produkce. Struktura rostlinné výroby se vyjadřuje nepřímo pomocí struktury osevních ploch, která udává procentuální podíl osevních ploch jednotlivých plodin na celkové výměře orné půdy, a dále pomocí struktury zemědělské půdy, která udává procentuální podíl ploch jednotlivých kultur (orné půdy, luk, pastvin, sadů, vinic a chmelnic) na celkové výměře zemědělské půdy.

SŽV je zpravidla procentuálním podílem ročních produkcí jednotlivých odvětví živočišné výroby na hrubé produkci živočišné výroby celkem, jejíž způsob výpočtu je obdobný jako u hrubé zemědělské produkce. Struktura živočišné výroby se také někdy vyjadřuje pomocí struktury velkých dobytčích jednotek (VDJ). Jednotlivé druhy a kategorie hospodářských zvířat se pomocí příslušných koeficientů přepočítávají na VDJ. Poměr VDJ, které připadají na jednotlivé druhy a kategorie hospodářských zvířat, k celkovému počtu VDJ (za celou živočišnou výrobu) udává podíl jednotlivých odvětví živočišné výroby na živočišné výrobě celkem.

Ze struktury rostlinné výroby a ze struktury živočišné výroby vypočítané na úrovni zemědělského podniku vyplývá výrobní zaměření, resp. specializace daného zemědělského podniku v rostlinné i živočišné výrobě (Stehlík, 1984).

Změny struktury výroby jsou v určitém rozsahu v rukou podniku a jejich využíváním může zvyšovat tržby i zisk.

Plánování výrobního programu je do značné míry ovlivněno druhem vyráběných výrobků. Jde-li o výrobky vyráběné pro „neznámého“ spotřebitele (potravin, konfekce, automobily aj. standardizované výrobky), je úkolem marketingu zjistit, jaké výrobky a v jakém množství trh požaduje a jak se dostanou k budoucímu spotřebiteli. Maximálně možné celkové množství výrobků, které lze v podniku vyrobit, je určeno výrobní kapacitou. Podnik však obvykle nevyrábí maximální možné celkové množství výrobků, ale pouze takové, které co nejvíce přispívá ke splnění jeho cílů, obvykle k maximalizaci zisku (SYNEK, 2003).

2.2 Výsledek hospodaření

Výsledek hospodaření podniku je rozdíl mezi celkovými výnosy a celkovými náklady podniku: převýší-li výnosy náklady, vzniká zisk, v obráceném případě ztráta. V zemědělství výnosy nepokryjí náklady, proto by podnik nemohl bez dotací fungovat.

Zisk je cílem a podnětem veškerého podnikání, ne však jediným. Podnikatelé sledují nejen další monetární cíle (zajištění platební pohotovosti, maximalizaci obrátu aj.), ale i nemonetární cíle (získání nezávislosti a samostatnosti, dobré jméno firmy a značky aj.). Vždy by měl převládnout dlouhodobý pohled před krátkodobým. Zisk a rentabilita (výnosnost) jsou rozhodující pro strategické a taktické rozhodování.

Zisk plní důležité funkce:

- 1) je kritériem pro rozhodování o všech základních otázkách ekonomiky podniku (objem výroby, nové výrobky, investice) – kritériální funkce zisku
- 2) je hlavním zdrojem akumulace, tj. tvorby finančních zdrojů pro další rozvoj podniku – rozvojová funkce zisku
- 3) je základem rozdělování důchodů mezi vlastníky (dividendy), investory (úroky) a stát (daně) – rozdělovací funkce
- 4) je základním motivem veškerého podnikání a může být základem hmotné zainteresovanosti pracovníků – motivační funkce

Zisk je také důležitou součástí poměrových ukazatelů, především rentability podniku, rentability vlastního kapitálu, rentability výnosů (resp. Tržeb nebo obrátu) a nákladové rentability.

Protože zisk je rozdílem mezi výnosy a náklady, jsou dva způsoby jeho zvyšování – snižování nákladů, tj. zvyšování hospodárnosti, a zvyšování výnosů.

U dosavadních výrobků může podnik zvyšovat své tržby (jsou součástí výnosů) zvyšováním prodeje a cen, např. zvyšováním kvality, technické úrovně nebo účinnou reklamou.

Výnosy podniku jsou peněžní částky, které podnik „získal“ z veškerých svých činností za určité účetní období (měsíc, rok) bez ohledu na to, zda v tomto období došlo

k jejich inkasu. Hlavními výnosy výrobního podniku jsou tržby za prodej vlastních výrobků a služeb. Náklady podniku jsou peněžní částky, které podnik účelně vynaložil za získání výnosů (SYNEK, 2003).

Celkové náklady jsou minimální dosažitelné celkové náklady při dané konkrétní úrovni technologie a daných cenách vstupů. Krátkodobé celkové náklady považují existující výrobní budovy a zařízení a ostatní fixní náklady za dané. Dlouhodobé celkové náklady jsou náklady, které by byly vynaloženy (opět při dané úrovni technologie a daných cenách vstupů), kdyby podnik měl úplnou volnost ve všech vstupech a rozhodnutích (SAMUELSON, 1991).

2.2.1 Kalkulace nákladů

Kalkulace nákladů je písemný přehled jednotlivých složek nákladů a jejich úhrn na kalkulační jednici. Kalkulační jednice je určitý výkon vymezený měřicí jednotkou, např. jednotkou množství (kusy), hmotnosti (kg), délky (m) apod.

Význam kalkulací nákladů je mnohostranný. V podniku slouží ke stanovení vnitropodnikových cen výkonů, k sestavování rozpočtu, ke kontrole a rozboru hospodárnosti výroby a rentability výkonů, k limitování nákladů apod.

Jednotlivé složky nákladů se vyčísľují v kalkulačních položkách. Doporučené kalkulační položky obsahuje všeobecný kalkulační vzorec, který je používán většinou podniků v České republice.

Všeobecný kalkulační vzorec

1. Přímý materiál
2. Přímé mzdy
3. Ostatní přímé náklady
4. Výrobní (provozní) režie

Vlastní náklady výroby – položky 1 až 4

5. Správní režie

Vlastní náklady výkonu – položky 1 až 5

6. Odbytové náklady

Úplné vlastní náklady výkonu – položky 1 až 6

7. Zisk (ztráta)

Cena výkonu

Uvedený vzorec je vlastně kalkulací ceny, tj. cenovou kalkulací, kdy cena vzniká podle principu „náklady + zisk = cena“. Jde o tzv. nákladovou cenu. Ta se používá v případech, kdy cenu neurčí přímo trh. Zisk připočtený k nákladům je stanoven tak, aby byla zajištěna požadovaná výnosnost kapitálu (SYNEK, 2003).

Pro kalkulaci nákladů v živočišné výrobě je možné použít následujících kalkulačních vzorců (POLÁČKOVÁ, 2010):

Kalkulační vzorec pro rostlinnou výrobu

1. Nakoupená osiva a sadba
2. Vlastní osiva a sadba
3. Nakoupená hnojiva
4. Vlastní hnojiva
5. Prostředky ochrany rostlin
6. Ostatní přímý materiál
7. Ostatní přímé náklady a služby
8. Pracovní náklady celkem
9. Odpisy dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku
10. Náklady pomocných činností
11. Výrobní režie
12. Správní režie
13. Náklady celkem

Kalkulační vzorec pro živočišnou výrobu

1. Nakoupená krmiva a steliva
2. Vlastní krmiva a steliva
3. Léčiva a desinfekční prostředky
4. Ostatní přímý materiál
5. Ostatní přímé náklady a služby
6. Pracovní náklady celkem
7. Odpisy dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku
8. Odpisy dospělých zvířat
9. Náklady pomocných činností
10. Výrobní režie
11. Správní režie
12. Náklady celkem

2.2.2 Cena

Cena je jediným marketingovým nástrojem, který přímo vytváří finanční prostředky. Cena ovládá výrobu a spotřebu, určuje její směr a rozsah. Proto je cena regulátorem výroby a spotřeby. Určité ceně vždy odpovídá určitý rozsah výroby a spotřeby. Toto ovlivňování výroby a spotřeby cenou je vzájemné: tak jak působí cena na výrobu a spotřebu, tak působí výroba a spotřeba na cenu.

Cena je peněžní vyjádření hodnoty statků a služeb. Cena každého jednotlivého statku (služby) se nemusí shodovat s jeho skutečnou hodnotou; může se od ní odklánět nahoru i dolů, a to v závislosti na poptávce a nabídce daného statku nebo služby (COLLI, 1992).

Cena ukazuje, jaké částky je nutné se vzdát, aby mohl být získán určitý statek nebo služba. Ceny se obvykle vyjadřují v peněžních jednotkách, placení však nemusí být peněžní formou. Relativní cena vyjadřuje hodnotu statku v jednotkách množství nějakého jiného statku, kterého se musíme vzdát při placení. Zvýší-li se ceny ve stejné proporcii, absolutní ceny vzrostou, kdežto relativní ceny zůstanou beze změny (PEARCE a kolektiv, 1995).

Ceny jsou produktem trhu, na kterém se střetává nabídka a poptávka. Vztah mezi poptávkou a cenou vyjadřuje tzv. poptávková funkce (křivka); ta říká: roste-li cena zboží, pak za ostatních nezměněných podmínek klesá jeho prodej, nebo – což je stejné – větší objem zboží na trhu může být prodán jen za nižší cenu (tzv. zákon klesající poptávky).

2.3 Dotace

Kromě výrobní a ekonomické funkce musí podniky obstát ještě ve své funkci ekonomické, ekologické, sociální, politické, příp. estetické. Do jaké míry budou tyto funkce úspěšně zvládnuté, závisí nejen na aktivitě podniku, ale i na mnoha okolnostech a míře podpory zvenku. Jedná se tedy o komplex pohledů na problematiku, která nemůže být v kompetenci pouze podnikajícího podniku. Nápomocí a nástrojem dosažení stanoveného cíle jsou dotace (KOUŘILOVÁ, PŠENEK, KOPTA, 2009).

Dotace jsou finanční prostředky poskytované z veřejných rozpočtů nižším úrovním veřejné zprávy (úřadům či státním institucím), které je používají dle stálých pravidel (dotace účelové) nebo volně (dotace obecné). Účelové dotace jsou poskytovány na konkrétní služby či programy. Paušální dotace je fixní částka, u níž není určeno její použití. Dotace dle výkonu je vztažena k tzv. výnosovému úsilí místní zprávy – čím je vyšší nárůst příjmů z místních daní, tím větší dotace vláda přispěje. Je-li tato dotace limitována, jde o dotace s otevřeným koncem, není-li limitována, jde o dotace s uzavřeným koncem. Účelové dotace se dělí na dotace se spoluúčastí a bez spoluúčasti. Dotace bez spoluúčasti představují pevnou částku, kterou vláda poskytne místní správě na předem určený účel, aniž by požadovala spoluúčast místní správy na financování určených veřejných statků (HINDLS, HOLMAN, HRONOVÁ, 2003).

Pojmem dotace se v ekonomii rozumí peněžitý dar nebo daru podobná peněžitá úhrada ze strany státu (zpravidla vlády nebo zákonodárného sboru) nebo územněsprávního celku (v Česku kraj, obec nebo městská část) nějakému subjektu v zájmu snížení ceny určitého statku, jehož poskytování je ve „veřejném zájmu“. V některých oborech se dotace provádějí formou úhrady prokazatelné ztráty, případně zákonem definovaného přiměřeného zisku. Pod pojmem dotace se také může chápat

pomoc od soukromého subjektu, potom je ale ovšem vhodnější užít termín charita či sponzorský dar. Dotace se chápe obvykle jako opak daně, ačkoli někdy může být udělena ve formě snížených daní. Tyto formy dotací se obecně nazývají daňové úlevy.

Pro různé formy podpory zemědělství ze státního rozpočtu bývá používán pojem subvence. Subvence je platba vlády firmě nebo domácnosti, která poskytuje nebo spotřebovává určitou komoditu. Vláda např. Často subvencuje potraviny tím, že zaplatí část výdajů na potraviny za domácnosti s nízkým důchodem (SAMUELSON, 1991).

Subvence změní rovnováhu trhu. Když město vyplácí firmám subvenci, je to pro ně totéž, jako když se jim sníží náklady. Subvence je vlastně záporná spotřební daň. Má proto také opačné účinky než (kladná) spotřební daň: na úkor daňových poplatníků zvyšuje cenu pro výrobce a snižuje cenu pro spotřebitele. Tím pochopitelně zvětšuje množství statku. Subvence k ceně je částka, kterou stát vyplácí výrobcům na každou jednotku prodaného statku. (HOLMAN, 2005).

Dotační politiku v České republice zajišťují zejména:

- MZE – Ministerstvo zemědělství
- SZIF – Státní zemědělský intervenční fond
- PGRLF – Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond

2.3.1 Ministerstvo zemědělství

Ministerstvo zemědělství je podle zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy ČR, ústředním orgánem státní správy pro zemědělství, vodní hospodářství, potravinářský průmysl a pro správu lesů, myslivosti a rybářství, mimo území národních parků. V každé oblasti jsou určité výjimky, které do kompetence ministerstva zemědělství nepatří jako například: ochrana zemědělského půdního fondu, ochrany přirozené akumulace vod, ochrana vodních zdrojů a ochrana jakosti vod.

Ministerstvo zemědělství je také ústředním orgánem státní správy ve věcech komoditních burz, které organizují obchody se zbožím pocházejícím ze zemědělské a lesnické výroby, včetně výrobků vzniklých jeho zpracováním. Dále je ústředním

orgánem státní správy ve věcech veterinární péče, rostlinolékařské péče, péče o potraviny, péče o ochranu zvířat proti týrání a pro ochranu práv k novým odrudám rostlin a plemenům zvířat.

Ministerstvo zemědělství řídí Státní zemědělskou a potravinářskou inspekci, Státní veterinární správu České republiky, Státní rostlinolékařskou správu, Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský a Českou plemenářskou inspekci.

Za účelem komunikace se zemědělskou veřejností a poskytování služeb zemědělcům disponuje ministerstvo zemědělství třinácti odbory krajských agentur pro zemědělství a venkov (KAZV), jimž je podřízeno 63 oddělení agentur pro zemědělství a venkov (AZV).

Ministerstvo zemědělství ve spolupráci se Státním zemědělským intervenčním fondem provádí opatření společných organizací trhů Evropské unie, přímé platby, národní doplňkové platby k přímým podporám, programy strukturální podpory a programy rozvoje venkova.

Ministerstvo zemědělství úzce spolupracuje s resortními výzkumnými ústavy, nevládními agrárními organizacemi, jednotlivými profesními i zájmovými svazy, spolky a společnostmi.

Úkolem ministerstva není řídit či plánovat zemědělskou, lesnickou nebo potravinářskou výrobu, ale vymezit příslušnými právními předpisy mantinely, v nichž se mohou naši podnikatelé pohybovat. Ministerstvo zemědělství přitom vychází z vládní zemědělské politiky, z programového prohlášení vlády a ze Společné zemědělské politiky Evropské unie. Jeho cílem je podpora "Evropského modelu zemědělství" s důrazem na rozvoj multifunkčního zemědělství, zaměřeného jednak na zemědělskou produkci, ale i na zajišťování služeb údržby a tvorby krajiny, na další environmentální služby a na nezemědělské činnosti. Stále většího významu nabývá hlubší propojení zemědělství s obnovou a rozvojem venkova (www.mze.cz).

2.3.2 Státní zemědělský intervenční fond

Státní zemědělský intervenční fond (SZIF) je akreditovanou platební agenturou - zprostředkovatelem finanční podpory z Evropské unie a národních zdrojů. Dotace z EU jsou v rámci společné zemědělské politiky poskytovány z Evropského zemědělského záručního fondu (EAGF) a v nynějším programovacím období (2007 – 2013) také z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EAFRD) a z Evropského rybářského fondu (EFF). Program rozvoje venkova (PRV), který čerpá finanční prostředky z EAFRD nahradil Horizontální plán rozvoje venkova (HRDP) a Operační program rozvoj venkova a multifunkční zemědělství (OP RVMZ).

V rámci společné zemědělské politiky se v EU uplatňují tři zásady - společný trh pro zemědělské produkty při společných cenách, zvýhodnění produkce ze zemí Unie na úkor vnější konkurence a finanční solidarita - financování ze společného fondu, do něhož všichni přispívají.

Pilířem poskytovaných finančních podpor jsou přímé platby vyplácené zjednodušeným systémem, tj. na hektar obhospodařované plochy. Velké možnosti pro zemědělství představuje Program rozvoje venkova (PRV), který byl spuštěn v roce 2007. Stejně nezanedbatelnou finanční pomocí jsou pak rovněž tržní opatření Společného evropského trhu, které řeší výkyvy poptávky a nabídky na trhu a zabezpečují zemědělským podnikatelům větší jistotu a lepší stabilitu v podnikání.

SZIF administruje a kontroluje následující platby:

a) z Evropského zemědělského záručního fondu (EAGF)

- v rámci společných organizací trhu
- v rámci intervenčních opatření
- poskytování vývozních subvencí ve vazbě na vývozní licence
- přímé platby (režim jednotné platby na plochu)

Dále provádí:

- administraci vývozních a dovozních licencí
- administraci záruk
- administraci systému produkčních kvót

- vybírání finančních dávek z výroby cukru
- administrace prémiových práv (pro krávy bez tržní produkce mléka a bahnice)
- administrace národní značky kvalitních potravin KLASA

b) z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EAFRD)

OSA I – Zlepšení konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví

- Opatření zaměřená na restrukturalizaci a rozvoj fyzického kapitálu a podporu inovací
- Opatření přechodná pro Českou republiku a ostatní nové členské státy EU
- Opatření zaměřená na podporu vědomostí a zdokonalování lidského potenciálu

OSA II – Zlepšování životního prostředí a krajiny

- Opatření zaměřená na udržitelné využívání zemědělské půdy
- Opatření zaměřená na udržitelné využívání lesní půdy

OSA III – Kvalita života ve venkovských oblastech a diverzifikace hospodářství venkova

- Opatření k diverzifikaci hospodářství venkova
- Opatření ke zlepšení kvality života ve venkovských oblastech
- Opatření týkající se vzdělávání a informování hospodářských subjektů, působících v oblastech, na něž se vztahuje osa III

OSA IV – Leader

- Implementace místní rozvojové strategie
- Realizace projektů spolupráce

Technická pomoc

- Příprava, sledování, hodnocení, informování a kontrola v rámci programu
- Zřízení a provoz celostátní sítě pro venkov

c) z Evropského rybářského fondu (EFF)

- podpora rybářství

Státní zemědělský intervenční fond je právnickou osobou se sídlem v Praze a jeho činnost se řídí zákonem o Státním zemědělském intervenčním fondu č. 256/2000 Sb., ve

znění zákona č. 128/2003 Sb. a ve znění zákona č. 85/2004 Sb. a prováděcími právními předpisy ve formě nařízení vlády (www.szif.cz).

2.3.3 Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond

Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond, a.s. (dále jen "PGRLF") je jedním ze základních pilířů dotační politiky Ministerstva zemědělství. Jde o jeden z nejeфекtivnějších nástrojů českého zemědělství působící v rámci tzv. "národní pomoci" (state aid).

Z hlediska právní formy je PGRLF akciovou společností, ve které 100% akcií vlastní Česká republika. Práva jediného akcionáře zajišťuje Ministerstvo zemědělství, za které jedná ministr zemědělství.

Ve spolupráci s příslušnými organizačními složkami Ministerstva zemědělství PGRLF dokazuje, že lze s nízkými náklady zajišťovat národní programy podpory, které přinášejí konkrétní okamžité efekty u početně významné skupiny podnikatelů v zemědělství.

Hlavním předmětem činnosti PGRLF je v současné době subvencování části úroků z úvěrů podnikatelských subjektů v oblasti zemědělství, lesnictví, vodního hospodářství a průmyslu zabývajícího se zpracováním produkce ze zemědělské výroby a finanční podpora pojištění.

V současné době je činnost PGRLF rozšířena o pomoc zemědělským subjektům při řešení přechodného nedostatku finančních prostředků na provozní náklady v době celosvětové krize a o poskytnutí finančních prostředků určených pro dokončení projektových záměrů obcím v rámci Programu rozvoje venkova formou úhrady DPH.

Kromě hlavní činnosti se PGRLF zapojil i do řešení následků ničivých povodní z let 1997 a 2002. Tehdy poskytl postiženým zemědělským subjektům jednorázové půjčky na obnovu hospodaření. Tyto půjčky se z rozhodnutí vlády staly nevratnou dotací.

Počet klientů se během posledních let ustálil - v současné době má PGRLF více než 5 000 klientů, kterým je poskytována podpora. Agendu zajišťuje aparát méně než 60 zaměstnanců. Za dobu své existence PGRLF spolupracoval s více než 50 finančními

ústavy. V současné době mohou poskytnout úvěry s podporou PGRLF pouze takové finanční instituce, které mají s PGRLF uzavřenou smlouvu o zajištění některých činností spojených s poskytováním podpor. Finanční podporu pojištění poskytne Fond pouze žadateli, který sjednal pojistnou smlouvu s pojišťovnou, se kterou má Fond uzavřenou smlouvu o spolupráci. Nové smluvní vztahy zajišťují lepší ochranu klientů PGRLF i bank a pojišťoven (www.pgrlf.cz).

Tabulka 1 - Vývoj podpor PGRLF

Rok	Počet žádostí	Z toho schváleno	Výše zprostř. úvěru (v tis. Kč)	Poskytnuté garance (v tis. Kč)	Poskytnuté dotace (v tis. Kč)	Vyplaceno v roce (v tis. Kč)
1994	2 605	2 388	6 235 000	1 481 510	1 231 761	286 000
1995	2 945	2 739	10 129 188	4 036 085	2 394 247	721 837
1996	3 426	3 252	14 847 018	7 833 705	4 205 895	1 818 848
1997	2 540	2 340	14 621 999	5 124 512	2 891 429	2 701 982
1998	1 934	1 735	9 298 509	2 690 532	1 950 691	2 681 904
1999	1 746	1 493	7 694 662	1 257 324	1 387 537	2 208 197
2000	1 539	1 425	5 323 554	885 382	751 701	1 605 840
2001	1 723	1 671	6 369 317	1 195 139	991 948	1 332 852
2002	1 993	1 920	7 361 236	1 386 535	1 012 127	1 266 851
2003	1 802	1 723	6 088 453	1 780 054	618 364	963 952
2004	2 657	2 471	7 962 686	2 321 127	900 858	880 261
2005	1 917	1 829	5 097 915	974 896	645 682	813 584
2006	2 668	2 560	6 530 397	1 028 153	733 497	705 238
2007	2 332	2 034	5 374 283	315 841	687 892	680 848
2008	2 275	2 187	4 908 651	1 500	480 471	576 612
2009	2 510	2 286	6 247 204	602 916	597 223	537 266
celkem	36 612	34 053	124 090 072	32 915 211	21 481 323	19 782 072

Zdroj: PGRLF

3. Metodický postup

3.1 Cíl práce

Cílem mé bakalářské práce je zpracování projektu zemědělské výroby ve vybraném podniku. Práce bude dále zaměřena na dopad proměnlivosti cen zemědělských výrobců a využívání finančních podpor na volbu struktury výroby, včetně dopadu na strategii podniku.

3.2 Zdroje informací

Pro potřeby vypracování bakalářské práce byl vybrán podnik v bramborářské zemědělské výrobní oblasti. Dále je označován jako podnik „X“. Podnik realizuje rostlinnou i živočišnou výrobu. Živočišná výroba se zaměřuje na chov skotu. Rostlinná výroba se orientuje na pěstování řepky olejné, kukuřice a obilovin.

Další informace byly čerpány z internetových stránek Ministerstva zemědělství ČR (www.mze.cz), Státního zemědělského intervenčního fondu (www.szif.cz) a Podpůrného a garančního rolnického a lesnického fondu (www.pgrlf.cz)

3.3 Období šetření

Období šetření se uskutečnilo v podniku v období od 1. 1. 2007 do 31. 12. 2009.

3.4 Získané informace

- rozvaha
- výkaz zisku a ztráty
- příloha k účetní závěrce
- struktura pěstovaných plodin
- průměrné počty chovaného skotu
- přijaté dotace za sledovaná období

3.5 Technika zpracování informací

K vyhodnocení získaných informací budou použity běžné základní statistické metody.

Práce je zpracována běžnými statistickými metodami v prostředí Microsoft Word a Microsoft Excel.

3.6 Postup při zpracování informací

Nejprve bylo potřeba zpracovat kalkulaci jednotlivých produkcí rostlinné a živočišné výroby. K tomu bylo použito obvyklých kalkulačních vzorců.

V rostlinné výrobě byly nejdříve zjištěny náklady a výnosy jednotlivých plodin na jeden hektar. Tyto údaje se vynásobí výměrou plochy, na které byly tyto plodiny pěstovány, a tímto výpočtem získáme celkové množství nákladů a výnosů.

V živočišné výrobě se pracuje s náklady a výnosy na 100 KD, ale v celkovém posouzení jsou náklady a výnosy vztaženy na celý rok, na 365 dnů.

Nakonec se porovnávají náklady a výnosy rostlinné i živočišné výroby bez použití dotací a poté s obdrženými dotacemi.

3.7 Seznam zkratk

KBTPM	krávy bez tržní produkce mléka
KD	krmný den
MZe ČR	Ministerstvo zemědělství České republiky
PGRLF	Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond
SRV	struktura rostlinné výroby
SZIF	Státní zemědělský intervenční fond
SZV	struktura zemědělské výroby
SŽV	struktura živočišné výroby
VDJ	velká dobytčí jednotka
VH	výsledek hospodaření

4. Vlastní práce

4.1 Charakteristika podniku

Podnik „X“ má sídlo v okresním městě Z. Hospodaření na zemědělské půdě v okolí okresního města má jisté nevýhody. Každým rokem tato zemědělská společnost přichází o část pozemků, na kterých se provádí průmyslová a soukromá výstavba. Toto je ale problém zemědělských podniků hospodařících v okolí větších měst. Podnik je od roku 1997 akciovou společností. Společnost řídí představenstvo a jím zvolený předseda představenstva. Průměrný přepočtený počet zaměstnanců v roce 2009 byl 43 osob.

V podniku jsou 2 střediska, kterými jsou XY a XYZ. Nadmořská výška střediska XY je 450 – 900 m n. m. Převažuje zde orná půda. Středisko XY leží v nadmořské výšce 550 – 800 m n. m.

Předmět podnikání

- Zemědělská výroba, včetně prodeje nezpracovaných zemědělských výrobků za účelem zpracování nebo dalšího prodeje
- Poskytování služeb pro zemědělství a zahradnictví
- Lesnictví, těžba dřeva a poskytování služeb v myslivosti
- Přípravné práce pro stavby
- Správa a údržby nemovitostí
- Pronájem a půjčování věcí movitých
- Opravy silničních vozidel
- Opravy pracovních strojů
- Silniční motorová doprava nákladní, vnitrostátní
- Činnost účetních poradců, vedení účetnictví
- Výroba krmiv a krmných směsí

4.2 Analýza rostlinné výroby

Všechny pozemky, které má v držení podnik „X“, jsou v oblasti LFA (horská, ostatní). V roce 2008 podnik obhospodařoval 1426 hektarů zemědělské půdy. Z toho 644 ha orná a 782 ha TTP (trvalý travní porost).

Tabulka 2 - Obiloviny

Obiloviny	Pšenice		Ječmen		Oves		Řepka	
	zaseto ha	výnos t/ha	zaseto ha	výnos t/ha	zaseto ha	výnos t/ha	zaseto ha	výnos t/ha
2007	224,74	4,08	185,97	3,14	6,5	2,74	93,99	3,04
2008	222,2	4,91	185,15	3,62	-	-	90,11	2,10
2009	204,5	5,06	161,5	3,74	-	-	89,66	3,10

Zdroj: Účetní závěrka

Tabulka 2 ukazuje, kolik hektarů jednotlivých plodin bylo zaseto v jednotlivých letech. Největší plochu zaujímá pšenice, která je také nejvíce rentabilní. Oves je zaznamenán pouze za rok 2007, protože v následujících letech podnik jeho výrobu zastavil.

Tabulka 3 - Pícniny

Pícniny	kukuřice		produkce v tunách celkem		
	zaseto - ha	výnos - t/ha	siláž	senáž	sena
2007	113,71	45,7	2 665	2 825	283
2008	130,41	49,5	4 259	4 056	329
2009	175	27,7	3 880	5 286	481

Zdroj: Účetní závěrka

V tabulce 3 je zachyceno pěstování kukuřice na siláž. Nejlépe na tom byl podnik v roce 2008, díky vysokým hektarovým výnosům. Celkově pak vyprodukoval 4 259 tun siláže, 4 056 tun senáže a 329 tun sena.

Tabulka 4 - Dotace na ornou půdu

Druh dotací	Jednotky	Rok 2007	Rok 2008	Rok 2009
SAPS	Kč/ha	2 791,50	3 072,70	3 710,00
TOP-UP	Kč/ha	1 755,10	1 341,40	1 184,00
Celkem	Kč/ha	4 546,60	4 414,10	4 894,00

Zdroj: vlastní šetření

Na ornou půdu přispívají největší částkou dotace SAPS. Důležitou část tvoří i dotace TOP-UP. Po sečtení těchto dvou položek vyjde částka, kterou podnik dostane na jeden hektar orné půdy. V roce 2007 to byla částka 4 546,60 Kč/ha, v následujícím roce 4 414,10 Kč/ha a v posledním sledovaném roce 4 894 Kč/ha.

V tabulce nejsou ještě zaznamenány dotace na osivo, které byly vypláceny v roce 2007 a jejich hodnota byla 1 800 Kč/t. Množství osiva potřebného na jeden hektar je zaznamenáno v tabulce 5.

Tabulka 5 - Množství osiva

Plodina	Pšenice	Ječmen	Řepka	Kukuřice
Množství osiva (kg/ha)	220	180	3	15

Zdroj: vlastní šetření

4.2.1 Pšenice ozimá

Pšenice se pěstuje hlavně kvůli zrna, které se používá jako potravina, krmivo i surovina. Dále se zpracovávají také stébla na slámu a otruby.

Tabulka 6 - Struktura nákladů pšenice ozimé

ukazatel	MJ	Výrobní oblast BO a H	Rok		
		2008	2007	2008	2009
Osiva (sadba) - nakupovaná	Kč/ha	1 296	1 631	1 980	2 220
Osiva (sadba) - vlastní	Kč/ha	172	-	-	-
Hnojiva - nakupovaná	Kč/ha	2 788	1 575	1 477	2 597
Hnojiva - vlastní	Kč/ha	119	190	425	421
Prostředky ochrany rostlin	Kč/ha	1570	1 380	2035	2 403
Ostatní přímý materiál	Kč/ha	321	-	-	-
Přímé materiálové náklady celkem	Kč/ha	7266	4 776	5 917	7 641
Ostatní přímé náklady a služby	Kč/ha	1 564	1 047	1 684	1 638
Mzdové a osobní náklady celkem + Náklady pomocných činností (práce strojů)	Kč/ha Kč/ha	5 009	4 499	2 730	4 687
Odpisy DNHM - přímé	Kč/ha	25	-	-	-
Výrobní a správní režie	Kč/ha	2 724	6 878	6 233	6 197
Vlastní náklady celkem	Kč/ha	16 589	17 200	16 564	20 163
Podíl hlavního výrobku	%	88	88	88	88
Vlastní náklady výrobku	Kč/ha	14 598	15 136	14 576	17 743
Hektarový výnos	t/ha	5,19	4,08	4,914	5,056
Vlastní náklady výrobku	Kč/t	2 811	3 710	2966	3 509
Tržby za výrobky	Kč/ha	13 913	15 394	11 583	16 987
Prodané množství	t/ha	3,61	3,86	3,14	6,14
Průměrná realizační cena	Kč/t	3 857	3 988	3 689	2 767

Zdroj: vlastní šetření

V tabulce 6 jsou uvedeny hodnoty nákladů pšenice ozimé z let 2007, 2008 a 2009. Nejvyšší měrou se na přímých materiálových nákladech podílí nakupovaná osiva, nakupovaná hnojiva a prostředky na ochranu rostlin. Náklady na nakupovaná osiva i prostředky na ochranu rostlin měli rostoucí trend. Pouze náklady na nakupovaná hnojiva v roce 2008 oproti roku 2007 mírně klesly. Celkové náklady v roce 2007 činily 17 200 Kč na jeden hektar, v roce 2008 mírně klesly na 16 564 Kč na jeden hektar, čímž

se dostaly dokonce pod hranici průměru odvětví. V roce 2009 vzrostly celkové náklady o více než 20 % oproti roku 2008 na 20 163 Kč na jeden hektar.

V roce 2007 i 2009 se tržby za výrobky pohybovaly nad hranicí průměru odvětví, ovšem ani v jednom roce nedokázaly pokrýt náklady. Nejnižší tržby byly zaznamenány v roce 2008, kdy činily pouze 11 583 Kč za hektar. Nejvyšší byly v roce 2009 a to 16 987 Kč za hektar.

Průměrná realizační cena měla klesající tendenci a její průměr za tři sledované roky se rovná 3 481 Kč za jednu tunu pšenice.

Tabulka 7 - Náklady pěstování pšenice ozimé

Rok	2007		2008		2009	
	Kč/ha	Celkem [Kč]	Kč/ha	Celkem [Kč]	Kč/ha	Celkem [Kč]
Náklady	17 200	3 865 528	16 564	3 680 520	20 163	4 123 334
Tržby	15 394	3 459 648	11 583	2 573 743	16 987	3 473 842
VH bez dotací	- 1 806	- 405 880	- 4 981	- 1 106 777	- 3 176	- 649 492
Dotace	4 942,6	1 110 795	4 414,1	980 813	4 894,0	1 000 823
VH	3 136,6	704 915	- 566,9	- 125 064	1 718	351 331

Zdroj: vlastní šetření

Při pěstování pšenice ozimé na tom byl podnik nejlépe v roce 2007, kdy spolu s dotacemi dosáhl zisku 704 915 Kč. Nejhorších výsledků dosáhl v roce 2008, kdy mu ani dotace nepomohly k pokrytí nákladů a utrpěl ztrátu v hodnotě 125 064 Kč. K poklesu tržeb došlo především kvůli nízkým výkupním cenám, kvůli kterým byl prodán menší objem produkce. V dalším roce i přes významně vyšší náklady podnik opět dosáhl zisku 351 331 Kč. K získání tohoto výsledku dopomohl hlavně větší objem prodané výroby, který představoval 1256 t, což je o 50 % víc než v roce 2008, kdy bylo prodáno 698 t.

Ani v jednom roce by však nedosáhl zisku bez přidělených dotací. Největší částku z dotací podnik obdržel v roce 2007. Důvodem byly dotace na osivo, kdy byla tuna osiva dotována částkou 1800 Kč. Tyto dotace byly ovšem v dalších letech zrušeny.

4.2.2 Ječmen ozimý

Po pšenici ozimé a ječmenu jarním je ječmen ozimý třetí nejrozšířenější plodinou v ČR. V současné době se používá zejména ke krmným účelům. V Evropě byl ječmen vytěsněn z konzumace především pšenicí. Běžné jsou však ječné kroupy a krupky. Z ječmene je také vyráběna náhražka kávy – melta.

Tabulka 8 - Struktura nákladů ječmene ozimého

ukazatel	MJ	Výrobní oblast BO a H	Rok		
		2008	2007	2008	2009
Osiva (sadba) - nakupovaná	Kč/ha	1 217	1 424	2 867	1 530
Osiva (sadba) - vlastní	Kč/ha	14	-	-	-
Hnojiva - nakupovaná	Kč/ha	2 438	1 642	2 639	3 036
Hnojiva - vlastní	Kč/ha	64	-	114	906
Prostředky ochrany rostlin	Kč/ha	1 825	674	807	618
Ostatní přímý materiál	Kč/ha	239	-	-	-
Přímé materiálové náklady celkem	Kč/ha	5 924	3 740	6 427	6 090
Ostatní přímé náklady a služby	Kč/ha	1 214	902	1 889	1 614
Mzdové a osobní náklady celkem + Náklady pomocných činností (práce strojů)	Kč/ha Kč/ha	5 395	3 875	3 716	4 908
Odpisy DNHM - přímé	Kč/ha	11	-	-	-
Výrobní a správní režie	Kč/ha	2 895	5 677	7 259	5 596
Vlastní náklady celkem	Kč/ha	15 439	14 194	19 291	18 208
Podíl hlavního výrobku	%	85	85	85	85
Vlastní náklady výrobku	Kč/ha	13 123	11 923	16 397	15 477
Hektarový výnos	t/ha	4,44	3,2	3,624	3,74
Vlastní náklady výrobku	Kč/t	2 958	3 726	4 525	4 138
Tržby za výrobky	Kč/ha	9 932	15 831	11 180	4 036
Prodané množství	t/ha	2,72	5,08	3,2	1,22
Průměrná realizační cena	Kč/t	3 655	3 116	3 494	3 308

Zdroj: vlastní šetření

Zatímco náklady na nakupovaná osiva a prostředky na ochranu rostlin měly u ječmene ozimého ve sledovaných letech kolísavý průběh, náklady na hnojiva měly rostoucí trend. Náklady nakupovaných osiv se pohybovaly v rozmezí 1 424 – 2 867 Kč

na hektar a prostředky na ochranu rostlin byly v intervalu 618 – 807 Kč na hektar. Většina přímých nákladů se pohybuje okolo průměru výrobní bramborářské oblasti a většina je pod touto hranicí. Největší výkyv je vidět v roce 2009 u hnojiv nakupovaných i vlastních. Ovšem celkové přímé náklady jsou nižší než průměr odvětví pouze v roce 2007. V dalších letech už jsou vyšší, v roce 2008 o 8,5 % a v roce 2009 o 2,8 % než je průměr odvětví. Stejně tak je tomu i u celkových nákladů, kdy pouze v roce 2007 jsou tyto náklady pod hranicí označující průměr odvětví.

Zatímco v letech 2007 a 2009 jsou celkové náklady na jeden hektar ječmene ozimého nižší, což je v praxi obvyklejší, v roce 2008 je tomu naopak. Je možné, že je to způsobené vyšší cenou osiva a hnojiv, která měla za následek vyšší přímé náklady, které pak zapříčinily i vyšší nepřímé náklady.

V roce 2007 prodal podnik 5,08 tun na jeden hektar, což mu vyneslo 15 831 Kč na hektar. Tato částka stačí na pokrytí celkových nákladů i bez přidělených dotací. Je to možné hlavně díky vysokému objemu prodaného ječmene. V dalších letech tento objem oproti roku 2007 významně klesl. Pokud je srovnáme s rokem 2007, objem prodané produkce nejprve klesl o necelých 40 % v roce 2008 a poté v roce 2009 skoro o 80 %. Proto ani s pomocí dotací se nepodařilo pokrýt všechny náklady na jeho výrobu.

Průměrná realizační cena se všechny tři sledované roky pohybovala pod hranicí průměru odvětví, a to v rozmezí od 3 116 do 3 494 Kč za tunu.

Tabulka 9 - Náklady pěstování ječmene ozimého

Rok	2007		2008		2009	
	Kč/ha	Celkem [Kč]	Kč/ha	Celkem [Kč]	Kč/ha	Celkem [Kč]
Náklady	14 194	2 639 658	19 291	3 571 729	18208	2 940 592
Tržby	15 831	2 944 091	11 180	2 069 977	4 036	651 814
VH bez dotací	1 637	304 433	- 8111	- 1 501 752	- 14 172	- 2 288 778
Dotace	4 870,6	905 777	4 414,1	817 271	4 894,0	790 381
VH	6 507,6	1 210 210	- 3 696,9	- 684 481	- 9 278	- 1 498 397

Zdroj: vlastní šetření

Oproti pšenici byl ječmen schopný být v jednom roce rentabilní i bez přidělených dotací. Bylo tomu tak v roce 2007, kdy i bez dotací vykazoval ječmen zisk 304 433 Kč. Po přidělených dotacích dosáhl dokonce zisku 1 210 210 Kč. Bylo to hlavně díky velkému objemu prodané produkce. V dalších letech tento objem výrazně klesl a klesly i tržby. Z tabulky lze vyčíst, že ani s dotacemi tržby nepokryjí vynaložené náklady. V roce 2008 byla ztráta 684 481 Kč a v roce 2009 ve výši 1 498 397 Kč.

Ačkoliv se zdá výroba této plodiny prodělečná, z agrárního pohledu je tomu jinak. Na trhu se totiž obchoduje pouze s určitou částí této plodiny a zbytek je využíván pro živočišnou produkci ke krmným účelům. Proto tuto ztrátovost nelze brát jako absolutní. Navíc má pěstování ječmene další výhody. Jednak je schopen vyrovnat se i se zhoršenými půdně-klimatickými podmínkami a většina jeho odrůd není náročná na předplodinu a snáší i pěstování po jiné obilovině. Dále je z důvodu brzké sklizně vhodnou předplodinou pro řepku. Ekonomickým přínosem ranosti jeho sklizně je i snížení nákladů na skladování zásob z předchozí sklizně, jelikož poskytuje první sklizeň zrna určenou pro výrobu krmných směsí. Díky těmto výhodám se jeví pěstování ječmene pro podniky s živočišnou výrobou jako rentabilní.

4.2.3 Řepka olejka

V ČR je řepka hlavní olejnina. Uplatňuje se jako surovina pro získávání kvalitního potravinářského oleje. Dále se uplatňuje v chemickém průmyslu pro výrobu bionafty, mazacích olejů, hydraulických olejů, kosmetických přípravků, pracích prostředků a v gumárenském průmyslu. Nejvíce jí vyhovují bramborářské výrobní oblasti s ročními srážkami 500 – 700 mm a teplotou 6,5 – 8,5°C.

Tabulka 10 - Struktura nákladů řepky olejky

ukazatel	MJ	Výrobní	Rok		
		oblast BO a H	2007	2008	2009
		2008			
Osiva (sadba) - nakupovaná	Kč/ha	1 356	769	611	1 346
Osiva (sadba) - vlastní	Kč/ha	25	-	-	-
Hnojiva - nakupovaná	Kč/ha	4 127	4 169	3 482	5 254
Hnojiva - vlastní	Kč/ha	291	1 552	804	812
Prostředky ochrany rostlin	Kč/ha	4 947	4 217	3 168	4 063
Ostatní přímý materiál	Kč/ha	403	-	-	-
Přímé materiálové náklady celkem	Kč/ha	11 150	10 707	8 065	11 475
Ostatní přímé náklady a služby	Kč/ha	2 180	982	2 400	2 436
Mzdové a osobní náklady celkem + Náklady pomocných činností (práce strojů)	Kč/ha Kč/ha				
		4 812	6 969	8 980	7 781
Odpisy DNHM - přímé	Kč/ha	26	-	-	-
Výrobní a správní režie	Kč/ha	3 382	12 435	11 732	8 453
Vlastní náklady celkem	Kč/ha	21 550	31 093	31 177	30 145
Podíl hlavního výrobku	%	100	100	100	100
Vlastní náklady výrobku	Kč/ha	21 550	31 093	31 177	30 145
Hektarový výnos	t/ha	2,89	3,04	2,102	3,098
Vlastní náklady výrobku	Kč/t	7 455	10 228	14 832	9 730
Tržby za výrobky	Kč/ha	20 063	21 934	18 863	20 152
Prodané množství	t/ha	2,25	3,04	2,1	3,1
Průměrná realizační cena	Kč/t	8 920	7 215	8 982	6 500

Zdroj: vlastní šetření

Přímé náklady měly u řepky olejky během sledovaných let kolísavý trend. Náklady na nakupovaná osiva se pohybovaly od 611 Kč do 1 346 Kč na jeden hektar. Ani v jednom roce však nepřesáhly průměr odvětví, pouze v posledním roce se mu přiblížili. Náklady na nakupovaná hnojiva se pohybovala v intervalu od 3 482 Kč do 5 254 Kč na hektar a pouze v roce 2008 se dostaly pod hranici průměru odvětví. V roce 2007 ji překročily pouze o 42 Kč na hektar, což je přibližně 1 %. Ovšem v roce 2009 byly vyšší o 27 %. Náklady na vlastní hnojiva byla v porovnání s průměrem odvětví vyšší ve všech třech letech. V roce 2007 byly dokonce 5x větší, v dalších letech byla vyšší o necelých 80 %. Prostředky na ochranu rostlin se pohybovaly v rozpětí od 3 168 Kč do 4 217 Kč na jeden hektar, což je pod hranicí průměru odvětví. Celkově jsou

přímé náklady v roce 2007 o 4 % a v roce 2008 o 27 % nižší než je průměr odvětví. Naopak v roce 2009 jsou o 3 % vyšší.

Z nepřímých nákladů jsou zajímavé výše výrobní a správní režie, které mají klesající trend, ale i přesto mají mnohem větší hodnotu, než je průměr odvětví. V roce 2009 tyto náklady klesly o 32 % oproti roku 2007 a o 28 % oproti roku 2008, přesto byly 2,5krát vyšší než je průměr odvětví. V roce 2007 byly dokonce 3,7krát vyšší. Tímto nepřímé náklady ovlivnily i celkové náklady, které jsou o mnoho vyšší, než je průměr odvětví. V roce 2007 o 9 543 Kč na jeden hektar, což je 44 % nárůst. V roce 2008 byly vyšší o 45 % a v roce 2009 o 40 %, než je průměr odvětví.

Ačkoli jsou tržby za výrobky ve dvou letech vyšší, než je průměr odvětví, ani v jednom roce nepokryly náklady na výrobu.

Průměrná realizační cena se v roce 2007 rovnala 9 215 Kč na jeden hektar, v roce 2008 vzrostla o 24 %, to je na 8 982 Kč na hektar a naopak v roce 2009 klesla o 28 %, na 6 500 Kč na hektar oproti předchozímu roku. Pouze v roce 2008, kdy byla realizační cena nejvyšší, dokázala předčít průměr odvětví, ale malé prodané množství této plodiny zapříčinilo, že tento rok byly tržby nejnižší.

Tabulka 11 - Náklady pěstování řepky olejky

Rok	2007		2008		2009	
Řepka olejka	Kč/ha	Celkem [Kč]	Kč/ha	Celkem [Kč]	Kč/ha	Celkem [Kč]
Náklady	31 093	2 922 431	31 177	2 809 359	30 145	2 702 801
Tržby	21 934	2 061 577	18 863	1 699 745	20 152	1 806 828
VH bez dotací	- 9 151	- 860 854	- 12 314	- 1 109 614	- 999 3	- 895 973
Dotace	4 552	427 839	4 414,1	397 755	4 894	438 796
VH	- 4 599	- 433 015	- 7 899,9	- 711 859	- 5 099	- 457 177

Zdroj: vlastní šetření

Ačkoliv se řepka nepoužívá pro živočišnou výrobu, protože se veškerá vyprodukovaná řepka ihned prodává na trhu, ani v jednom roce nebyla její výroba rentabilní. Problémem je, že nebyla rentabilní ani po použití dotací. Nejnepokojivější

výsledek byl zaznamenán v roce 2008, kdy celková ztráta i po použití dotací dosahovala 711 859 Kč. Za tuto ztrátu mohl především nízký hektarový výnos, který byl pouze 2,1 t/ha, a nejnižší objem získaných dotací. Další roky už byly hektarové výnosy větší, ale ani to nestačilo na to, aby byla výroba rentabilní. V roce 2007 i při započtení dotací k tržbám utrpěla společnost ztrátu 433 015 Kč a v roce 2009 dosáhla ztráta 457 177 Kč.

4.2.4 Kukuřice na siláž

Z kukuřice lze vyrobit velmi kvalitní siláž, protože ve vhodné době sklizně obsahuje vysoké procento sušiny a má vynikající energetickou hodnotu. Mezi přednosti silážní kukuřice patří stravitelnost, umožňování vyššího příjmu krmiva, zlepšování kvality mléka a masa, zvyšování účinnosti krmné dávky a ochrana zdraví zvířat.

Tabulka 12 - Struktura nákladů kukuřice na siláž

ukazatel	MJ	Výrobní	Rok		
		oblast BO a H	2007	2008	2009
		2008			
Osiva (sadba) - nakupovaná	Kč/ha	2 863	2 708	3 257	3 551
Osiva (sadba) - vlastní	Kč/ha	401	-	-	-
Hnojiva - nakupovaná	Kč/ha	3 344	1 761	3 561	2 564
Hnojiva - vlastní	Kč/ha	558	2 018	1 856	1 580
Prostředky ochrany rostlin	Kč/ha	1 665	2 161	2 121	1 944
Ostatní přímý materiál	Kč/ha	461	-	-	-
Přímé materiálové náklady celkem	Kč/ha	9 292	8 648	10 795	9 639
Ostatní přímé náklady a služby	Kč/ha	1 553	1 219	1 628	1 704
Mzdové a osobní náklady celkem + Náklady pomocných činností (práce strojů)	Kč/ha				
	Kč/ha	5 876	9 637	7 102	5 702
Odpisy DNHM - přímé	Kč/ha	75	-	-	-
Výrobní a správní režie	Kč/ha	4 229	6 021	9 170	7 563
Vlastní náklady celkem	Kč/ha	21 025	25 525	28 695	24 608

Podíl hlavního výrobku	%	100	100	100	100
Vlastní náklady výrobku	Kč/ha	21 025	25 525	28 695	24 608
Hektarový výnos	t/ha	34,44	45,7	49,5	27,72
Vlastní náklady výrobku	Kč/t	610	559	580	888

Zdroj: vlastní šetření

Náklady na nakupovaná osiva mají u kukuřice pěstované na siláž ve sledovaných letech rostoucí trend, zatímco náklady na vlastní hnojiva a náklady na prostředky ochrany rostlin mají klesající tendenci. Dále se na přímých nákladech významně podílí náklady na nakupovaná hnojiva, které mají kolísavý trend, je to dáno především objemem použitých hnojiv v daném roce. V porovnání s průměrem odvětví na tom byly nejlépe náklady na nakupovaná hnojiva, které byly ve dvou letech nižší než tento průměr. Pouze v roce 2008 byly o 6 % vyšší, jinak v roce 2007 byly skoro o polovinu nižší a v roce 2009 byly nižší o 23 %. Je to ale způsobeno hlavně tím, že bylo použito více statkových hnojiv z vlastních zdrojů a pokud by se tyto dvě položky sečetly, tak pouze v roce 2007 by vyšly náklady na hnojiva nižší, než je průměr odvětví. Náklady na nakupovaná osiva byly pouze v prvním roce o 5 % nižší, v dalších letech se rostoucím trendem dostaly nad hranici průměru odvětví, v roce 2008 o 14 % a v roce 2009 o 24 %. Náklady na prostředky na ochranu rostlin byly v porovnání s hranicí průměru odvětví ve všech třech letech vyšší, v průměru o 25 %. Celkově měly přímé náklady kolísavý trend. V prvním sledovaném roce byly ještě o 7 % nižší než průměr odvětví, ale poté o 25 % narostly a přesáhly tím hranici průměru bramborářské výrobní oblasti o 16 %. V dalším roce opět o něco klesly, ale stále se pohybovaly nad hranicí průměru odvětví zhruba o 4 %.

Nepřímé náklady byly oproti průměru výrobní oblasti o značnou část vyšší. I kvůli tomu se pohybovaly celkové náklady nad hranicí průměru odvětví. V roce 2007 byla jejich hodnota 25 525 Kč na jeden hektar a to je o 21 % více, než je hodnota průměru odvětví. V roce 2008 celkové náklady vzrostly na 28 695 Kč na jeden hektar a naopak v roce 2009 klesly na 24 608 Kč na jeden hektar.

V prvních dvou letech měl podnik velmi dobré výsledky týkající se hektarového výnosu a díky tomu měl také nižší výrobní náklady oproti průměru odvětví. V roce 2009 se situace obrátila a hektarové výnosy klesly z 49,5 t/ha na 27,72 t/ha. Toto se projevilo nepříznivě na výrobních nákladech, které se dostaly nad hranici průměru odvětví o 46 %.

Tabulka 13 - Náklady pěstování kukuřice na siláž

Rok	2007		2008		2009	
Kukuřice na siláž	Kč/ha	Celkem [Kč]	Kč/ha	Celkem [Kč]	Kč/ha	Celkem [Kč]
Náklady	25 525	2 902 448	28 695	3 742 115	24 608	4 306 400
Tržby	-----	-----	-----	-----	-----	-----
Dotace	2 817,9	320 425	3 072,7	400 711	3 710	649 250
VH	- 22 707,1	- 2 582 023	- 25 622,3	- 3 341 404	- 20 898	- 3 657 150

Zdroj: vlastní šetření

Kukuřice na siláž nebyla pěstována kvůli obchodování na trhu, ale pro potřeby živočišné výroby. Proto zde nevidíme žádné tržby a jsou zde pouze dotace, které snižují náklady započítávané na chov skotu. Ztráta, která tímto vznikla, není brána jako absolutní ztráta, neboť náklady, které při této výrobě vznikly, jsou rozúčtovány v kalkulacích živočišné výroby v řádku „Krmiva – vlastní“.

4.3 Analýza živočišné výroby

Zemědělský podnik se zaměřuje v živočišné výrobě především na výrobu kravského mléka. V podniku přešli z původního Českého červenostrakatého skotu, převodným křížením, na skot Holštýnsko-fríský. Na středisku XYZ byla v roce 2006 postavena nová stáj s dřevěnou nosnou konstrukcí. Tato stáj má kapacitu 341 stájových míst a krávy jsou zde chovány ve volném způsobu ustájení. Dále zde byla přestavěna vazná stáj K-208 na volné ustájení. Do této stáje byla vestavěna rybinová dojírna s trigonovým uspořádáním, vybavená elektronickým řídicím a vyhodnocovacím systémem.

Dále podnik chová krávy bez tržní produkce mléka. Tyto krávy spásají méně úrodné a obtížně sklíditelné travní porosty.

V roce 2009 ukončila společnost chov prasat doprodejem prasat ve výkrmu.

Výsledky v chovu skotu:

Tabulka 14 - Skot s produkcí mléka

Skot s produkcí mléka	Rok 2007	Rok 2008	Rok 2009
Průměrný počet krav – ks	353	357	343
Prodané mléko – litry	2 278 172	2 600 208	2 660 746
Cena za prodaný litr mléka – Kč	9,04	8,60	6,19
Užitkovost – litry	6 776	7 650	8 145
Narozeno telat – ks	350	327	356
Úhyn telat - % z nar.	15,7	23,5	11,23
Jalovice chovné, převod do krav - ks	124	107	77
Průměrný počet jalovic – ks	211	268	274

Zdroj: Účetní závěrka

V tabulce 14 je vidět, že ačkoliv v roce 2009 klesl průměrný počet krav, zvýšilo se množství prodaného mléka. Znepokojující je ovšem skutečnost, že neustále klesá cena mléka. V roce 2009 se také narodilo nejvíce telat a zároveň byla v tomto roce jejich úmrtnost nejmenší. Z chovných jalovic se do krav v roce 2007 převedlo 124 kusů, v následujícím roce 107 kusů a v posledním roce 77 kusů.

Tabulka 15 - Masný skot

Masný skot	Rok 2007	Rok 2008	Rok 2009
Průměrný počet krav – ks	70	87	87
Narozeno telat – ks	69	77	79
Úhyn telat - % z nar.	17,4	11,7	15,2
Prodáno telat – ks (kg)	58 (8261)	36 (6466)	63 (11 109)

Zdroj: Účetní závěrka

Tabulka 15 udává informace o masném skotu. Kromě průměrného počtu krav je zde zapsáno, kolik se v jednotlivých rocích narodilo telat, kolik jich umřelo a kolik jich bylo prodáno.

Tabulka 16 - Platba na přežvýkavce

Druh dotací	Jednotky	Rok 2007	Rok 2008	Rok 2009
TOP-UP	Kč/VDJ	2 548,90	1 669,40	1 461,30

Zdroj: vlastní šetření

V tabulce 16 jsou zaznamenány dotace, které podnik dostal v jednotlivých letech za krávy a jalovice. Zatímco u krav se jeden kus rovná jedné velké dobytčí jednotce, u jalovic je jeden kus roven 0,6 VDJ. Počty krav a jalovic jsou zaznamenány v tabulce 14.

Tabulka 17 - Dotace na KBTPM

Druh dotací	Jednotky	Rok 2007	Rok 2008	Rok 2009
TOP-UP	Kč/VDJ	x	2 939,70	3 280,40

Zdroj: vlastní šetření

Dotace na KBTPM byly vypláceny poprvé v roce 2008 a jejich hodnota se rovnala 2 939,7 Kč/VDJ. V roce 2009 vzrostly na 3 280,40 Kč/VDJ. Kráva v režimu chovu KBTPM je vyjadřována jednou VDJ.

4.3.1 Krávy chované na mléko

Krávy produkují mnohem více mléka, než kolik potřebují jejich telata. Tato skutečnost je výsledkem genetických šlechtitelských programů a pokroků v oblasti krmení a řízení obratu stáda skotu.

Tabulka 18 - Struktura nákladů krav

ukazatel	MJ	Výrobní oblast BO a H	Rok		
		2008	2007	2008	2009
Krmiva (steliva) - nakupovaná	Kč/100 KD	2 379	4 553	7 707	1 530
Krmiva (steliva) - vlastní	Kč/100 KD	3 287	2 344	3 695	7 035
Léčiva a desinfekční prostředky	Kč/100 KD	154	648	807	980
Ostatní přímý materiál	Kč/100 KD	479	782	1 051	995
Přímé materiálové náklady celkem	Kč/100 KD	6 299	8327	13 260	10 540
Ostatní přímé náklady a služby	Kč/100 KD	1 748	1 154	1 157	1 291
Mzdové a osobní náklady celkem	Kč/100 KD	3 341	2 596	2 826	2 557
Odpisy DNHM	Kč/100 KD	693	813	932	1 011
Odpisy zvířat	Kč/100 KD	1 434	690	706	724
Náklady pomocných činností	Kč/100 KD	616	990	1 007	981
Výrobní a správní režie	Kč/100 KD	2 491	1 572	1 401	927
Vlastní náklady celkem	Kč/100 KD	16622	16142	21 289	18 031
Chlévská mrva	Kč/100 KD	310	198	234	242
Vlastní náklady mléka	Kč/100 KD	15 333	15 944	18 055	17 789
užitkovost	l/100 KD	1 688	1 821	2 055	2 189
Vlastní náklady vyrobeného mléka	Kč/l	9,08	8,76	8,79	8,13
Tržby za výrobky	Kč/100 KD	13 900	15 985	17 171	13 148
Prodané množství	l/100 KD	1 617	1 768	1 995	2 125
Průměrná realizační cena	Kč/l	8,6	9,04	8,61	6,19

Zdroj: vlastní šetření

V prvních dvou sledovaných letech se náklady na nakupovaná krmiva a steliva u krav pohybují nad hranicí průměru bramborářské výrobní oblasti. V roce 2007 jsou skoro 2krát tak vysoké a v roce 2008 dokonce více než 3krát. Naopak v roce 2009 jsou o 36 % nižší. Za tento pokles ale mohou zvýšené náklady na vlastní krmiva a steliva. Zatímco v roce 2007 jsou o 29 % nižší a v roce 2008 jen o 12 % vyšší, v roce 2009 jsou

více než 2krát vyšší, přesněji o 114 %. Náklady na léčiva a desinfekční prostředky byly v roce 2007 více než 4krát vyšší oproti průměru odvětví a navíc mají tyto náklady rostoucí trend. Tyto faktory souvisí s výrazným růstem dojivosti, který byl provázen zhoršováním zdravotního stavu krav. Projevilo se to zejména vyšší citlivostí na nákazy, na kolísání kvality krmiv. Proto rostly náklady na léčení a léky a také byly vyšší ztráty zvířat. I náklady na ostatní přímý materiál se pohybují nad hranicí průměru odvětví a mají kolísavý trend. Nejvyšší hodnoty dosáhly v roce 2008, kdy byly 2krát vyšší než průměr odvětví. Celkové přímé náklady mají kolísavý trend. V roce 2007 činí jejich hodnota 8 327 Kč/100 KD, poté se zvýšila téměř o 60 % na 13 260 Kč/100 KD, a v roce 2009 klesla o 21 % na 10 540 Kč/100 KD. Všechny tyto náklady se pohybovaly nad hranicí průměru výrobní oblasti, která činila 6 299 Kč/100 KD.

Z nepřímých nákladů se pouze odpisy DNHM a náklady pomocných činností nacházejí nad hranicí průměru odvětví. Ostatní nepřímé náklady jsou pod touto hranicí.

Celkové náklady mají kolísavý trend, kdy v roce 2007 byly o 3 % nižší než průměr odvětví, který má hodnotu 16 622 Kč/100 KD. V roce 2008 vzrostly o 5 147 Kč/100 KD a překročily tím průměrnou hranici odvětví o 28 %. I v roce 2009 byly celkové náklady stále vyšší než jejich hranice, a to o 8 %.

Také vlastní náklady výroby mléka mají kolísavý trend, ale ani v jednom roce nebyly nižší než průměr odvětví. Pokud tyto náklady na 100 KD vydělíme užitkovostí krav, získáme vlastní náklady vyrobeného mléka. I přes poměrně vysokou mléčnou užitkovost se vlastní náklady vyrobeného mléka pohybují v intervalu od 8,13 Kč/l do 8,79 Kč/l, zatímco průměr odvětví má hodnotu 9,08 Kč/l. Dobré výsledky v produkci mléka jsou dány především uplatněním vlivu nové stáje pro krávy, technologie dojení, řízení obratu stáda a techniky krmení. Jsou zde vytvořeny dobré předpoklady pro další zlepšování v produkci mléka.

Celkově je výroba mléka stabilní pouze v prvním sledovaném roce, kdy průměrná realizační cena činila 9,04 Kč/l a vlastní náklady vyrobeného mléka 8,76 Kč/l. V dalším roce už byly vlastní náklady vyrobeného mléka o 0,17 Kč/l vyšší než průměrná realizační cena a v roce 2009 byly vyšší o 1,94 Kč/l.

Tabulka 19 - Náklady chovu krav

Krávy	Rok 2007	Rok 2008	Rok2009
Náklady [Kč]	20 798 160	27 740 631	22 573 910
Tržby [Kč]	20 595 873	22 374 672	16 460 639
VH bez dotací [Kč]	- 202 287	- 5 365 959	- 6 113 271
Dotace [Kč]	899 762	595 976	501 226
VH [Kč]	697 475	- 4 769 983	- 5 612 045

Zdroj: vlastní šetření

Základní stádo krav nebylo bez započtení dotací ani v jednom roce rentabilní. Pouze v roce 2007 dosáhlo s dotacemi zisku ve výši 697 475 Kč, kdy došlo k nečekanému nárůstu cen mléka. Bohužel na začátku roku 2008 cena mléka opět klesla.

Ačkoliv se z finančního hlediska zdá být produkce mléka neefektivní, je tato výroba natolik důležitá, že veškeré dotace na živočišnou výrobu směřují právě sem. Navíc se výnosy z této výroby přesouvají do jiných výrob – produkce hnoje, prodej telat.

Kráva během svého života porodí chovateli 3 – 4 telata a poté je vyřazena a prodána na maso. Jalovice jsou přeřazovány do kategorie krávy přibližně ve věku 2 - 2,5 roku a během této doby se vytváří náklady na jejich odchov. Proto si chovatelé nechávají pouze tolik kusů, aby zaplnili mezeru po vyřazených krávách. Zbývající nepoužitá zvířata do chovu - telata, jalovice nebo krávy prvotelky jsou prodána.

4.3.2 Jalovice

Jalovice je samice skotu starší 6 měsíců. Po otelení (porodu) se z jalovice stane kráva. Před otelením není možné jalovice dojit, neboť k produkci mléka dochází právě až po narození prvního mláděte.

Tabulka 20 - Struktura nákladů jalovic

ukazatel	MJ	Výrobní oblast BO a H	Rok			
			2007	2008	2009	
Krmiva (steliva) - nakupovaná	Kč/100 KD	431	594	444	34	
Krmiva (steliva) - vlastní	Kč/100 KD	1 559	625	693	927	
Léčiva a desinfekční prostředky	Kč/100 KD	10	19	43	77	
Ostatní přímý materiál	Kč/100 KD	228	524	299	239	
Přímé materiálové náklady celkem	Kč/100 KD	2 228	1 762	1 479	1 277	
Ostatní přímé náklady a služby	Kč/100 KD	337	203	137	129	
Mzdové a osobní náklady celkem	Kč/100 KD	1 002	868	702	483	
Odpisy DNHM	Kč/100 KD	105	43	30	29	
Náklady pomocných činností	Kč/100 KD	250	924	722	806	
Výrobní a správní režie	Kč/100 KD	704	81	73	68	
Vlastní náklady celkem	Kč/100 KD	4 626	3 881	3 143	2 792	

Chlévská mrva	Kč/100 KD	170	88	91	92
Vlastní náklady hlavního výrobku	Kč/100 KD	4 456	3 793	3 052	2 700
užitkovost	kg/100 KD	65,27	48,21	47,9	45,12
Vlastní náklady na přírůstek	Kč/kg	68,28	78,68	63,72	59,84

Zdroj: vlastní šetření

Pro chov jalovic byla nakupovaná krmiva a steliva postupně nahrazována vlastními krmivy a stelivy, a proto mají jejich náklady klesající trend. Zatímco v roce 2007 náklady na ně dosahovaly 625 Kč/100 KD, v roce 2009 už to bylo jen 34 Kč/100 KD. Naopak náklady na vlastní krmiva a steliva mají rostoucí trend. Z původních nákladů 625 Kč/100 KD v roce 2007 vzrostly za dva roky o 48 % na částku 927 Kč/100 KD. Pokud bychom tyto dvě částky sečetli, budeme se pohybovat pod hranicí průměru odvětví zhruba o 33 %. Celkově mají přímé materiálové náklady klesající trend a ani v jednom roce nepřesahují hranici průměru výrobní oblasti. V roce 2007 byly oproti této hranici menší o 21 %, v roce 2008 o 34 % a v roce 2009 o 43 %.

Všechny nepřímé náklady měly klesající trend a kromě nákladů na pomocné činnosti se nacházely pod hranicí průměru odvětví.

Z výsledků přímých a nepřímých nákladů vyplývá, že i vlastní náklady celkem mají klesající trend a zároveň se nalézají pod hranicí průměru odvětví. V roce 2007 byly s hodnotou 3 881 Kč/100 KD o 16 % nižší než průměr odvětví, v roce 2008 už bylo nižší o 32 % a v roce 2009 o 40 %.

Tabulka 21 - Náklady chovu jalovic

Jalovice	Rok 2007	Rok 2008	Rok 2009
Náklady [Kč]	2 985 459	3 078 946	2 792 558
Tržby [Kč]	36 924	-----	-----
Dotace [Kč]	322 691	268 440	240 238
VH [Kč]	- 2 625 844	- 2 810 506	- 2 552 320

Zdroj: vlastní šetření

Jalovice nejsou sami o sobě bezprostředně určeny k prodeji na trhu, a proto nepřinášejí žádné tržby v podobě přímých prodejů. Výnosy se mohou tvořit pouze vnitropodnikově v rámci manažerského účetnictví podle přírůstků hmotnosti. Ovšem tento výnos se více projeví až po zařazení jalovic do krav, to je po jejich otelení. Poté budou podniku přinášet výnosy v podobě telat a mléka. Podnik má také určité tržby z prodeje nadbytku jalovic.

4.3.3 Krávy bez tržní produkce mléka

U krav bez tržní produkce mléka převažuje masná užitkovost a své využití mají i v hůře přístupných a obtížně sklíditelných plochách.

Tabulka 22 - Struktura nákladů KBTPM

ukazatel	MJ	Výrobní oblast BO a H			
		2007	2008	2009	2010
Krmiva (steliva) - nakupovaná	Kč/100 KD	131	55	72	19
Krmiva (steliva) - vlastní	Kč/100 KD	1 412	1 006	822	860
Léčiva a desinfekční prostředky	Kč/100 KD	12	8	-	-
Ostatní přímý materiál	Kč/100 KD	132	348	435	516
Přímé materiálové náklady celkem	Kč/100 KD	1 688	1 417	1 329	1 395
Ostatní přímé náklady a služby	Kč/100 KD	652	575	66	218
Mzdové a osobní náklady celkem	Kč/100 KD	790	1 382	1 386	1 390
Odpisy DNHM	Kč/100 KD	51	98	110	202
Odpisy zvířat	Kč/100 KD	692	685	570	803
Náklady pomocných činností	Kč/100 KD	88	853	929	935
Výrobní a správní režie	Kč/100 KD	779	262	177	301
Vlastní náklady celkem	Kč/100 KD	4 740	5 272	4 567	5 244
Chlévská mrva	Kč/100 KD	250	141	142	123
Náklady hlavního výrobku	Kč/100 KD	4 490	5 131	4 425	5 121
Tržby za výrobky	Kč/100 KD	5 158	1 612	1 140	1 773
Prodané množství	kg/100 KD	138,28	32,33	20,36	34,96
Průměrná realizační cena	Kč/kg	37,3	49,86	55,99	50,72

Zdroj: vlastní šetření

Nejvýznamnější položkou z přímých nákladů jsou vlastní krmiva a steliva, náklady mají klesající trend. V roce 2007 byla jejich hodnota 1 412 Kč/100 KD, která postupně klesla na částku 860 Kč/100 KD. Náklady na nakupovaná krmiva a steliva mají kolísavý trend. Jejich rozmezí na 100 KD se pohybovalo od 822 Kč do 1 006 Kč. Kromě nákladů na ostatní přímý materiál se přímé náklady pohybovaly pod hranicí průměru odvětví. Náklady na ostatní přímý materiál měly rostoucí trend. V roce 2007 byly 2,6krát větší než průměr odvětví, v roce 2008 to bylo už 3,3krát a v roce 2009 téměř 4krát. Celkové přímé náklady měly kolísavý trend v rozmezí od 1 329 do 1 417

Kč/100 KD. Současně byly nižší než průměr výrobní oblasti. Nejnižších přímých nákladů bylo dosaženo v roce 2008, kdy byly o 21 % nižší než průměr odvětví.

Z nepřímých nákladů jsou nejvýznamnější mzdové a osobní náklady, které mírně rostou. Nejznepokojivějším faktem ovšem je, že jsou o 75 % vyšší než průměr odvětví. Další položku, která stojí za povšimnutí, tvoří náklady pomocných činností. Tyto náklady se pohybují v podniku v rozmezí od 853 Kč do 935 Kč, zatímco průměr odvětví udává pouze 88 Kč. Naopak je tomu u nákladů na výrobní a správní režii. Tyto náklady mají kolísavý trend a jejich rozpětí je 177 – 301 Kč/100 KD. Přičemž hodnota průměru odvětví je 779 Kč/100 KD.

Vlastní náklady celkem mají kolísavý trend. V roce 2007 měly hodnotu 5 272 Kč/100 KD, o 11 % vyšší než je průměr výrobní oblasti. V roce 2008 klesly na částku 4 567 Kč/100 KD, která se nacházela 4 % pod hranicí průměru odvětví. V roce 2009 opět vzrostly a jejich hodnota 5 244 Kč/100 KD byla o necelých 11 % vyšší než průměr odvětví.

Tabulka 23 - Analýza výsledků KBTPM

KRTPM	Rok 2007	Rok 2008	Rok 2009
Náklady [Kč]	1 346 996	1 450 251	1 665 232
Tržby [Kč]	411 866	362 007	563 016
Zisk bez dotací [Kč]	- 935 130	- 1 088 244	- 1 102 216
Dotace [Kč]	-----	255 754	285 395
Zisk [Kč]	- 935 130	- 832 490	- 816 821

Zdroj: vlastní šetření

Důvodem nerentability chovu KBTPM je především jejich velmi malé prodané množství ve sledovaných letech. Ačkoliv byla průměrná realizační cena velmi vysoká a přesahovala průměr odvětví, nedokázaly výnosy pokrýt náklady.

5. Závěr

Cílem bakalářské práce bylo vyhodnocení struktury zemědělské výroby ve vybraném podniku. K naplnění tohoto cíle byl vybrán podnik v bramborářské zemědělské výrobní oblasti, je označován jako podnik „X“. V rámci bakalářské práce byla zjišťována struktura nákladů jednotlivých výrob, rentabilita těchto výrob a potřeba dotací na pokrytí nákladů. Období sledování probíhalo v letech 2007 až 2009.

Z výsledku šetření podniku „X“ vyplývají tyto závěry:

1. Podnik se svou strukturou výroby nebyl schopen dosahovat takových tržeb, které by pokryly náklady. Bez dotací, které tvořily více než 30 % z celkových finančních výnosů, by společnost nemohla existovat. Kontinuita podnikání byla umožněna přesunem finančních prostředků ze ziskové nezemědělské přidružené výroby.
2. V rostlinné výrobě byla v roce 2007 a 2009 rentabilní plodinou pšenice ozimá, která dosahovala ve sledovaných letech nejlepších výsledků. Pěstování ječmene ozimého bylo v roce 2007 rentabilní i bez potřeby dotací. V průměru celého období, tj. 2007 až 2009 byly tyto plodiny nerentabilní. Ani pěstování řepky olejky nebylo uspokojující. Podnik by měl zvážit, jak zlepšit úsporu nákladů na její výrobu s přihlédnutím k doporučené pěstební technologii podle Svazu pro pěstování řepky. Kukuřice na siláž není určena k prodeji, ale pro potřeby živočišné výroby. Proto tato výroba nemá proti nákladům tržby.
3. V části roku 2007 došlo k nečekanému růstu cen mléka zemědělských výrobců (až na 11 Kč/l) a díky tomu v tomto roce zůstal chov krav rentabilní. Od roku 2008 se tato cena začala snižovat a tento pokles pokračoval i v roce 2009. Cena mléka pokrývala 2/3 nákladů a podnik se postupně dostával do obrovských finančních potíží, protože jiné příjmy během roku z prodeje ostatní produkce neměl. Chov krav bez tržní produkce mléka nebyl rentabilní. Je zde nutná úspora nákladů na straně jedné, nebo zajištění většího odbytu hovězího masa za výhodnější cenu.
4. Objem získaných nárokových dotací byl zcela spotřebován a nestačil na pokrytí nákladů jinak ztrátové výroby. Za této situace bylo nutné využít finanční prostředky z prosperující přidružené nezemědělské výroby.

5. Vypláčení dotací na konci roku a v roce následujícím činilo podniku potíže v průběžném financování výroby. Tyto problémy byly částečně řešeny kontokorentním úvěrem, který byl zvýšen na 5 000 000 Kč.

6. Summary

PROJEKTOVÁNÍ ZEMĚDĚLSKÉ VÝROBY

Bakalářská práce na téma „Projektování zemědělské výroby“ je zaměřena na vypracování projektu zemědělské výroby v zemědělském podniku „X“, zejména v letech 2007 – 2009.

Teoretická část se zaměřuje na charakteristické rysy agrárního sektoru a jeho důležitou funkci pro společnost. Jsou zde popsány kalkulace nákladů, kalkulační vzorec a specifika tohoto vzorce v rostlinné a živočišné výrobě. Další část, která je věnována dotacím, vysvětluje jejich nezbytnost a funkci. Jsou zde uvedeny i nejdůležitější instituce, které podpory zajišťují.

V praktické části jsou pomocí kalkulací zjištěny náklady jednotlivých výrob. Ty jsou poté porovnány s výnosy těchto výrob bez dotací a s dotacemi. Na základě zjištěných výsledků můžeme zjistit rentabilitu jednotlivých složek rostlinné a živočišné výroby a nezbytnost dotací. Pomocí těchto informací je možné podniku navrhnout různá doporučení týkající se nákladů, výnosů a využívání finančních podpor.

Klíčová slova:

zemědělská výroba, dotace, kalkulace nákladů, kalkulační vzorec, rentabilita

PLANNING OF AGRICULTURAL PRODUCTION

This work called „Planning of agricultural production“ deals with project development of agricultural production in agricultural company „X“ especially in 2007-2009.

The theoretical part addresses characteristic features of agriculture and its important function for the society. Costing, calculation formula and specificity of this formula in plant production and livestock production are described there. The next part deals with subsidies, their necessity and function. A list of institutions providing subsidy policy is given.

In the practical part the costs of individual productions are established. These costs are compared with earnings of these productions with subsidies and without subsidies. Then the profitability of plant production and livestock production and the necessity of subsidies can be determined. On the basis of these information some recommendations for exploitation of financial supports can be projected.

Key words:

agricultural production, subsidies, costing, calculation formula, profitability

7. Seznam použité literatury

1. BERNARD, Y., COLLI, J.: *Ekonomický a finančný slovník*. Bratislava: Práca, 1992, 294 s. ISBN 80-7094-272-X
2. HINDLS, R., HOLMAN, R., HRONOVÁ, S. a kol.: *Ekonomický slovník*. Praha: C. H. Beck, 2003, 519 s. ISBN 80-7179-819-3
3. HOLMAN, R.: *Ekonomie*. Praha: C. H. Beck, 2005, 709 s. ISBN 80-7179-891-6
4. Kouřilová, J., Pšenčík, J., Kopta, D.: *Dotace v zemědělství: z hlediska komplexního pohledu a s přihlédnutím k ekologickému zemědělství*. Brno: CERM, 2009, 76 s. ISBN 978-80-7204-637-9
5. MLČOCH, J.: *Malá ekonomická encyklopedie*. Praha: Linde, 1997, 197 s. ISBN 80-7201-055-7
6. MOUDRÝ, J. a kol.: *Ekologické zemědělství*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, 2007, 219 s. ISBN 978-80-7394-046-1
7. PEARCE, D., W. a kol.: *Macmillanův slovník moderní ekonomie*. Praha: Victoria Publishing, 1995, 549 s. ISBN 80-85605-42-2
8. POLÁČKOVÁ, J. a kol.: *Metodika kalkulací nákladů a výnosů v zemědělství*. Praha: Ústav zemědělské ekonomiky a informací, 2010, 73 s. ISBN 978-80-86671-75-8
9. SAMUELSON, P., A., NORDHAUS, W., D.: *Ekonomie*. Praha: Svoboda, 1991, 1011 s. ISBN 80-205-0192-4

10. Stehlík, K.: *Naučný slovník zemědělský 10 s-š*. Praha: Státní zemědělské nakladatelství, 1984, 619 str.
11. SYNEK, M. a kol.: *Manažerská ekonomika*. Praha: Grada Publishing a.s., 2003, 472 s. ISBN 80-247-0515-X
12. Ministerstvo zemědělství České republiky, [online] <http://www.eagri.cz>
13. Státní zemědělský intervenční fond, [online] <http://www.szif.cz>
14. Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond, [online] <http://www.pgrlf.cz>

8. Seznam tabulek a grafů

Tabulka 1 - Vývoj podpor PGRLF	16
Tabulka 2 - Obiloviny	20
Tabulka 3 - Pícniny	20
Tabulka 4 - Dotace na ornou půdu	21
Tabulka 5 - Množství osiva	21
Tabulka 6 - Struktura nákladů pšenice ozimé	22
Tabulka 7 - Náklady pěstování pšenice ozimé	23
Tabulka 8 - Struktura nákladů ječmene ozimého	24
Tabulka 9 - Náklady pěstování ječmene ozimého	25
Tabulka 10 - Struktura nákladů řepky olejky	27
Tabulka 11 - Náklady pěstování řepky olejky	28
Tabulka 12 - Struktura nákladů kukuřice na siláž	29
Tabulka 13 - Náklady pěstování kukuřice na siláž	31
Tabulka 14 - Skot s produkcí mléka	32
Tabulka 15 - Masný skot	33
Tabulka 16 - Platba na přežvýkavce	33
Tabulka 17 - Dotace na KBTPM	33
Tabulka 18 - Struktura nákladů krav	34
Tabulka 19 - Náklady chovu krav	36
Tabulka 20 - Struktura nákladů jalovic	37
Tabulka 21 - Náklady chovu jalovic	38
Tabulka 22 - Struktura nákladů KBTPM	39
Tabulka 23 - Analýza výsledků KBTPM	40